

KS. RYSZARD KAMIŃSKI
Lublin

BUDOWANIE WSPÓLNOTY PARAFIALNEJ PRZEZ EUCHARYSTIĘ

Budowanie Kościoła dokonuje się we wspólnotach. Wśród tych wspólnot szczególne miejsce zajmuje wspólnota parafialna, bowiem jest ona miejscem urzeczywistnienia, a zarazem sprawdzenia, że Kościół jest wspólnotą ludzi zjednoczonych mocą Ducha Świętego, będącego sprawcą wiary, miłości i świadomości wspólnotowej wiernych. W parafii Kościół staje się widzialnym znakiem. Dokonuje się to wówczas, gdy parafia sama jest wspólnotą. Prawda ta znalazła wyraz w nauczaniu soborowym (KL 42; KK 26, 28) oraz w Kodeksie Prawa Kanonicznego, gdzie w kanonie 515 § 1 mówi się wprost, że „Parafia jest określoną wspólnotą wiernych” Jest ona wspólnotą słowa Bożego i Stołu Pańskiego realizującą na co dzień miłość Pana w służbie ludzi (por. KK 26; DE 30; DM 15; DK 5-6). Wszystkie te wymiary życia parafialnego wzajemnie się przenikają. Uczestnictwo wiernych w życiu parafii dokonuje się na trzech wspomnianych płaszczyznach: przepowiadania słowa Bożego (zwłaszcza przez katechezę i homilię), liturgii, (zwłaszcza eucharystycznej) oraz formy świadczenia dobroczynności i służby, czyli przez realizację diakonii parafialnej.

Szczególna rola przypada budowaniu wspólnoty parafialnej przez liturgię, a zwłaszcza sakramenty święte, z których trzy prowadzą do Eucharystii (chrzest, bierzmowanie i pokuta), a inne z Eucharystii wypływają. Eucharystia jest jednak źródłem i szczytem życia parafii, rdzeniem jej działalności.

I. EUCHARYSTIA CENTRUM ŻYCIA PARAFII

Sprawowanie Eucharystii jest ośrodkiem życia chrześcijańskiego zarówno w odniesieniu do całego Kościoła, jak i jego lokalnych wspólnot¹ W Eucharystii osiągają szczyt zarówno działania, przez które Bóg uświęca świat w Chrystusie, jak i kult, który ludzie oddają Bogu. Wszystkie inne czynności święte i czyny chrześcijańskiego życia z nią się łączą, z niej wypływają i do niej są skierowane (EM 6). Eucharystia znajduje się w samym sercu życia wspólnoty chrześcijańskiej i wyznawców Chrystusa², jest ona bowiem ośrodkiem życia Kościoła miejscowego (EM 7).

Eucharystia jest ośrodkiem jednoczącym i dynamizującym wspólnotę parafialną. Wszystkie sakramenty zwrócone są ku Eucharystii, i to nie tylko dlatego, że w niej jest istotnie Chrystus, ale także ze względu na wzajemne relacje poszczególnych sakramentów z Eucharystią. Z liturgii eucharystycznej spływa uświęcenie człowieka (KL 10). Wszelka działalność apostołska znajduje w Eucharystii swoje źródło i uwieńczenie. Ewangelizacja, działalność społeczno-dobroczynna, katechizacja, uświęcenie osobiste i wspólnotowe, wszystko jest związane z Eucharystią, jako ośrodkiem dynamizującym wspólnotę parafialną³ Eucharystia będąca źródłem i szczytem całej ewangelizacji (DK 5) stanowi główny rdzeń działalności parafialnej.

Polscy parafianie rozumieją, że Eucharystia stanowi centrum życia parafii i ich życia religijnego. Przekonanie o konieczności uczestnictwa we mszy św. niedzielnej jest czymś powszechnym wśród polskich katolików. Badania przeprowadzone przez Zakład Socjologii Religii KUL w sześciu różnych parafiach wykazały, że przekonania o konieczności uczestnictwa we mszy św. niedzielnej podziela ponad 90% młodzieży wiejskiej i małomiasteczkowej⁴

O zrozumieniu faktu, że Eucharystia stanowi centrum życia religijnego katolika i jego parafii świadczy także duży odsetek parafian regularnie uczestniczących we mszy św. Z badań przeprowadzonych w 61 parafiach należących do różnych środowisk społecznych (wiejskie, podmiejskie, małomiasteczkowe,

¹ Ś w i ę t a K o n g r e g a c j a O b r z ę d ó w. *Instrukcja „Eucharisticum Misterium” – o kulcie Tajemnicy Eucharystycznej*. AAS 59:1967 s. 539-573; „Kieloecki Przegląd Diecezjalny” 43:1967 nr 6 s. 241-264. Odtąd na oznaczenie dokumentu będzie używany skrót EM.

² *List Ojca św. Jana Pawła II o Tajemnicy i kulcie Eucharystii z 24.II.1980.* „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie” 49:1980 nr 9 s. 257-308.

³ A. M a z z o l l e n i. *La parrocchia mistero di Cristo e della Chiesa*. Napoli 1969 s. 212.

⁴ Badania wśród młodzieży prowadzono w parafiach: Ornety, Trzciana, Gołkowice, Biskupiec Pomorski, Mrągowo i Kwidzyń.

średnich i wielkich miast) wynika, że odsetek parafian regularnie uczestniczących we mszy św. niedzielnej waha się w zależności od typu środowiska parafialnego, a także od specyfiki poszczególnych parafii od 30 do prawie 50%⁵

Według obliczeń ks. W. Zdaniewicza z roku 1988 wskaźniki tzw. *dominantes*, czyli uczestniczących we mszy św. niedzielnej są dość wysokie, aczkolwiek zróżnicowane w poszczególnych diecezjach. Kształtują się one od 32,6% w diec. łódzkiej, 35,9% w diec. szczecińskiej i 38,4% w archidiec. warszawskiej do 74,2% w diec. tarnowskiej i 78,5% w diec. przemyskiej⁶

Ankietowani motywowali uczestnictwo we mszy św. niedzielnej potrzebą wyznania swojej wiary (w zależności od typu środowiska parafialnego od 30 do 42%) oraz wewnętrzną potrzebą religijną (od 28 do 41%)⁷ Oba motywy uzyskały zbliżone wskaźniki zarówno wśród młodzieży, jak i osób w wieku produkcyjnym. Płeć tylko w nieznacznym stopniu zróżnicowała odpowiedzi respondentów. Fakt deklarowania powyższych motywów przez duży odsetek badanych parafian nie wyklucza współwystępowania także innych motywów, a przede wszystkim „obowiązku sumienia”, „wypełniania przykazania kościelnego” oraz „tradycji” i „wychowania religijnego” Motywy te skupiają jednak niewielkie tylko odsetki badanych parafian.

Motywy wiary, nakazu sumienia oraz podporządkowania się nakazom Kościoła częściej były podkreślane przez parafian wiejskich niż miejskich, motywy zaś społeczno-kulturowe znajdują szerszy oddźwięk wśród parafian miejskich niż wiejskich, a także wśród młodzieży męskiej niż żeńskiej. Różnicujący wpływ na wybór motywów uczestnictwa we mszy św. mają także uwarunkowania ściśle parafialne.

2. EUCHARYSTIA ZNAKIEM I ŹRÓDŁEM JEDNOŚCI PARAFII

Z Eucharystii bierze początek i do niej prowadzi cała działalność parafii. Dokument soborowy stwierdza, że żadna „społeczność chrześcijańska nie da się wytworzyć, jeżeli nie ma korzenia i podstawy w sprawowaniu Eucharystii; od niej zatem trzeba zacząć wszelkie wychowanie do ducha wspólnoty” (DK 6). Z Eucharystią wiążą się i do niej zmierzają inne sakramenty, wszystkie kościelne posługi i dzieła apostołskie (DK 5).

---

⁵ Zob. R. K a m i ń s k i. *Przynależność do parafii katolickiej*. Lublin 1987 s. 217-218.

⁶ *Udział katolików we Mszy św. i Komunii świętej*. W: *Program duszpasterski na rok 1992/93*. Katowice 1992 s. 181-183.

⁷ K a m i ń s k i, jw. s. 219.

Eucharystia jest znakiem i źródłem jedności całego ludu Bożego. Jest ona ściśle związana ze wspólnotą chrześcijańską. Jedna nie może istnieć bez drugiej. Kościół żyje, aktualizuje się i buduje przez Eucharystię (KK 11). Jak Kościół sprawia Eucharystię, tak Eucharystia buduje Kościół⁸

Przez Eucharystię jest podtrzymywana jedność i wspólnota tego samego ducha (zob. DZ 15). Uczestniczący we mszy św. i posilający się Ciałem Pańskim umacniają i pogłębiają jedność między uczestnikami, która została im dana na chrzcie św.⁹ Człowiek otrzymał przez chrzest skierowanie do pełnego wszczępienia w eucharystyczną wspólnotę (DE 22). Przy łamaniu chleba eucharystycznego wznosimy się do wspólnoty z Chrystusem i nawzajem ze sobą (KK 7).

Instrukcja *Eucharisticum Misterium* określa Eucharystię jako sakrament jedności, w którym znajduje wyraz i wytwarza się jedność wszystkich w Chrystusa wierzących (EM 8). Podczas mszy św. wierni powinni tworzyć jedność, czy to słuchając słowa Bożego, łącząc się w modlitwie, biorąc udział w śpiewie, czy jednocząc się we wspólnym składaniu ofiary i we wspólnym uczestnictwie w komunii św. Ta jedność powinna ujawniać się w gestach i postawie ciała wiernych. To jednoczące działanie Eucharystii stawia uczestnikom zgromadzenia eucharystycznego wymaganie polegające na unikaniu wszelkiego rodzaju partykularyzmu życiowego i podziału. Eucharystia wyraża jedność, a będąc źródłem miłości braterskiej sprawia prawdziwie jedność ludu Bożego (EM 6).

To, co dokonuje się sakramentalnie w każdej wspólnocie ołtarza, musi ogarnąć codzienne życie każdego jej członka. Uczestnictwo w Najświętszej Ofierze powinno znaleźć odbicie w zgodzie, braterskiej jedności i wzajemnym udzielaniu sobie pomocy przez parafian. Udział w Eucharystii powinien być widoczny w tym, że parafianie będą na co dzień żyć jednością i miłością eucharystyczną, udzielając sobie wzajemnie pomocy.

3. EUCHARYSTIA A WIĘŻ WSPÓLNOTOWA PARAFII

Członkowie ludu Bożego, biorący udział w liturgii parafialnej, spełniają warunki do powstania wspólnoty. Zespala ich bowiem jedność wiary i dążenie do zbawienia. Są oni zanurzeni w tajemnicy paschalnej Chrystusa (por. Rz 6, 3 nn.) i jako lud Boży uczestniczą w Jego kapłaństwie. Aktualizują ponadto swoim życiem wspólną tradycję chrześcijańską. Zebrani na liturgii eucharysty-

⁸ List Ojca św. Jana Pawła II o Tajemnicy i kulcie nr 4; RH 20.

⁹ List Ojca św. Jana Pawła II o Tajemnicy i kulcie nr 5, 11.

tycznej tworzą wspólnotę, która utwierdza się dzięki liturgii przez nich sprawowanej. W tym sensie mówi dokument soborowy, że należy „doprowadzić do rozkwitu poczucie wspólnoty parafialnej, zwłaszcza w zbiorowym odprawianiu niedzielnych Mszy świętych” (KL 42).

Liturgia eucharystyczna w wyjątkowy i sobie tylko właściwy sposób przyczynia się do pogłębienia życia wspólnotowego parafii¹⁰. Z jednej strony domaga się ona wspólnoty socjologicznej, a z drugiej – umacnia i pogłębia więzi takiej wspólnoty. Przez takie oddziaływanie liturgia eucharystyczna przygotowuje uczestników do pełnego udziału w życiu parafii. Stanowisko takie jest zgodne z *Ogólną instrukcją katechetyczną*, która mówi, że Eucharystia została ustanowiona w tym celu, aby „wierni przez częstą modlitwę łączyli coraz bardziej swoje serce z Bogiem oraz dzięki temu uznawali w innych ludziach braci Chrystusa i dzieci Boga Ojca” (OIK 58). Wierni autentyczną i czynną miłością bliźniego powinni przełamywać uprzedzenia do rozwijania braterstwa i współpracy.

a) *Niedzielną msza św.*

Niedziela jest dniem Pańskim, który życie całego tygodnia wypełnia wymiarem transcendentnym i orientuje chrześcijanina na cel ostateczny. W niedzielnym zgromadzeniu ludu Bożego wokół ołtarza parafia ukazuje się jako wspólnota. W sprawowaniu niedzielnej Eucharystii należy jednak „tak rozwijać poczucie wspólnoty, by każdy człowiek czuł się zespolonym z braćmi we wspólnocie Kościoła, zarówno miejscowego jak i powszechnego [...]” (EM 18). Na mszy św. niedzielnej wspólnota wiernych ukazuje się jako kapłański lud wszystkich ochrzczonych. Ludzie w różnym wieku, o różnym wykształceniu, zawodzie i pochodzeniu społecznym spotykają się razem na niedzielnej liturgii parafialnej, tworząc jedność przekraczającą wszystkie różnicowania. W niedzielnym zgromadzeniu eucharystycznym dokonuje się wspólne działanie wielu zróżnicowanych podmiotów. To współdziałanie nie może być odpowiedzią tylko na jakąś modę, ale jest widocznym znakiem uczestnictwa i wspólnoty.

Eucharystia i niedziela należą do siebie w szczególny sposób. W spotkaniu eucharystycznym niedzielnym parafia staje się wciąż na nowo tym, czym istotnie jest. Niedzielne zgromadzenie eucharystyczne jest szczególnym czasem

---

¹⁰ L. B a l t e r. *Wspólnototwórcza rola liturgii*. W: *Człowiek we wspólnocie Kościoła*. Pod red. L. Baltera. Warszawa 1979 s. 261.

wspólnoty parafialnej¹¹ Jest ona najczęstszym, a czasem i jedynym kontaktem ludzi z Kościołem i duszpasterzem. Trzeba zrobić wszystko, aby msza św. niedzielna stała się dla wiernych ich wewnętrzną potrzebą i własnością oraz punktem centralnym ich życia religijnego.

Udział we mszy św. parafialnej opiera się na naturalnej więzi ludzkiej, zwłaszcza sąsiedzkiej i lokalnej. Jednakże więzi eucharystyczne sięgają głęboko i są nie skrupowane. Msza św. jest szkołą życia w jedności z Chrystusem i w miłości społecznej z parafianami. Poprzez nią dokonuje się odnowa w wierze i czynnej miłości.

Ze spotkania eucharystycznego wierni powinni wychodzić zachęteni do apostołstwa i współodpowiedzialności za Kościół oraz bardziej przywiązani do niego i do swojej wspólnoty parafialnej. Ta jednośc z Chrystusem i miłość społeczna ludu Bożego zawiązująca się podczas sprawowania Eucharystii niedzielnej musi obejmować i przejawiać się w codziennym życiu wszystkich wiernych, gdyż nie mogą oni zapomnieć o wspólnotcie, z którą razem sprawują Najświętszą Ofiarę i za którą są współodpowiedzialni.

Z badań przeprowadzonych w różnych wspólnotach parafialnych wynika, że dla większości badanych parafian udział we mszy św. jest przeżyciem wspólnotowym, chociaż to przeżycie określają oni w różny sposób. Ten wspólnotowy wymiar ich pociąga i dlatego chętnie uczestniczą we mszy św. Więcej jest takich parafian w środowisku wiejskim niż miejskim, co może częściowo wiązać się z faktyczną znajomością uczestników mszy św.

Badania socjologiczne z 61 parafii ukazują, że tych, którzy wspólnie uczestniczą we mszy św. niedzielnej, jest więcej w parafiach wiejskich (63,1%) i małych miast (50,2%), niż w parafiach wielkich miast (46,0%). Indywidualnie modli się podczas mszy św. najczęściej w parafiach wielkich miast (29,7%), a najmniej w parafiach wiejskich (12,7%). We wszystkich typach środowiska parafialnego ok. 20% respondentów stwierdziło, że modli się zarówno indywidualnie, jak i wspólnotowo¹²

Z powyższego wynika, że jest jeszcze spory odsetek katolików, którzy mają upodobanie w indywidualnej modlitwie podczas mszy św. Na podstawie dotychczasowych badań trudno jest ustalić, na ile modlitwa wspólna z innymi uczestnikami mszy św. czy też łączenie modlitwy wspólnie odmawianej z modlitwą indywidualną przyczynia się do kształtowania ducha wspólnotowego i poczucia odpowiedzialności za innych uczestników spotkania eucharystycznego. Biorąc pod uwagę występującą u wielu wiernych motywację indywi-

---

¹¹ H. Fischer, N. Greinacher, F. Klostermann. *Die Gemeinde*. Mainz 1970 s. 60.

¹² Kamiński, jw. s. 221-222.

dualistyczną oraz rzadkie łączenie uczestnictwa we mszy św. z przyjęciem komunii św., jak też spóźnianie się w niektórych parafiach sporej ilości uczestników mszy św. – trudno mieć skłonność do przeceniania wpływu wspólnie odmawianych modlitw na tworzenie ducha wspólnotowego.

Zgromadzenie eucharystyczne nie staje się wspólnotą braterską na sposób mechaniczny przez sam fakt zgromadzenia się na jednym miejscu i wspólne odmawianie modlitw. Wydaje się, że problem swoistej obcości wzajemnej ludzi obecnych na mszy św., jaki się jeszcze obserwuje, zwłaszcza w parafiach średnich i wielkich miast, tkwi w samej strukturze takich wielkich zgromadzeń. Są one nie wspólnotami, ale zbiorowościami ludzi luźno powiązanych jednostek. Często mnogość i różnorodność uczestników mszy św. rodzi w nich pewną „sztywność” i obcość¹³

Szczególnie interesującą kategorią wiekową jest młodzież. Wyniki badań młodzieży z dwu parafii małych miast oraz 4 parafii wiejskich wskazują, że zdecydowana większość badanej młodzieży uczestniczy aktywnie i wspólnie z innymi we mszy św. Uczestnictwo to polega na wspólnej z innymi modlitwie, śpiewie, odpowiedziach na wezwania kapłana, słuchaniu słowa Bożego i przystępowaniu do komunii św. W parafiach wiejskich wskaźnik młodzieży modlącej się wspólnie z innymi uczestnikami mszy św. wynosi 93%, a w parafiach małych miast nieznacznie ponad 70%. W parafiach wiejskich tylko 5% ankietowanej młodzieży stwierdziło, że modli się indywidualnie w czasie mszy św., podczas gdy w parafiach małych miast takiej młodzieży jest aż 28%. Wśród młodzieży modlącej się indywidualnie jest więcej, i to zarówno na wsi, jak i w mieście, młodzieży męskiej niż żeńskiej.

Na pytanie, czy uczestnictwo we mszy św. wywiera wpływ na życie codzienne, tylko 2% ankietowanej młodzieży odpowiedziało, że nie wywiera wpływu. Pozostała część młodzieży stwierdziła, że udział we mszy św. wywiera wpływ na ich życie codzienne. Najwięcej młodzieży wypowiedziało się, że jest to wpływ uczestnictwa we mszy św. na życie osobiste, na drugim miejscu wymieniono życie rodzinne, na trzecim miejscu życie społeczne.

Na pytanie, czy poczuwasz się do braterstwa z uczestnikami mszy św., zdecydowana większość młodzieży odpowiedziała twierdząco. Około 3/4 ankietowanej młodzieży uważa, że uczestnictwo we mszy św. prowadzi do braterstwa między uczestnikami. Tak twierdzącej młodzieży było 77% w parafiach wiejskich i 73% w parafiach miejskich, o kilka procent więcej wśród dziewcząt niż chłopców.

---

¹³ R. Zielaśko. *Msza święta i uczestnictwo w niej w świetle dzisiejszej teologii*. HD 34:1966 nr 2 s. 107-113.

Poczucie braterstwa na mszy św. wśród badanej młodzieży ułatwia z pewnością fakt, że większość uczęszcza razem na katechizację i na mszę św. prowadzoną specjalnie dla niej. Gdy przeważającą grupę w świątyni stanowi młodzież, wtedy o poczucie braterstwa jest o wiele łatwiej. Stąd te wysokie wskaźniki młodzieży twierdzącej, że uczestnictwo we mszy św. prowadzi do braterstwa między uczestnikami¹⁴

W badaniach ogólnoparafialnych, podobnie jak w badaniach młodzieży, jedna prawidłowość jest wspólna. W obu wypadkach wskaźnik tych, którzy uważają, że ich udział we mszy św. jest przeżyciem wspólnotowym, jest znacznie wyższy w parafiach wiejskich niż w parafiach miejskich, co może wiązać się z faktyczną znajomością uczestników mszy św. na wsi. Wielu z nich uważa, że odczucie wspólnoty z innymi uczestnikami niedzielnej mszy św. przejawia się w świadomości, że znajdują się z ludźmi jednakowo myślącymi i modlącymi się do tego samego Boga. Msza św. jest dla nich aktem solidarności i bliskości odczuwanej we wspólnym śpiewie i modlitwie, w dążeniu do jednego celu, udzielaniu znaku pokoju i posiadaniu tej samej świątyni parafialnej. Są też respondenci, dla których świadomość wspólnoty z innymi uczestnikami mszy św. wyraża się w kontaktach społecznych ze znajomymi.

b) *Komunia św.*

Pełny udział we mszy św. polega również na przyjęciu komunii św., które powoduje ściśle zespolenie wiernych, stanowiących jedno ciało w Chrystusie. Tak powstała więc eucharystyczna jest głębsza niż wszystkie inne, niweluje bowiem wszystkie różnicowania i bariery mogące dzielić ludzi i dlatego jest ona ważnym elementem wspólnototwórczym. Ze względu na tak doniosłe znaczenie komunii św. Kościół usilnie zachęca wiernych do jej przyjmowania (KL 55).

Z badań prowadzonych przez Zakład Socjologii Religii KUL wynika, że przyjmowanie komunii św. raz w tygodniu na mszy św. niedzielnej zamyka się w zależności od typu środowiska parafialnego od 1,8% do 10,7%. Najwyższy wskaźnik osiągnęli parafianie z parafii wiejskich. Można więc powiedzieć, że tylko niewielki odsetek parafian korzysta z tego środka umocnienia więzi z parafią, jakim jest systematyczne przyjmowanie komunii św. na mszy św. niedzielnej. Takich, którzy przyjmują komunię św. kilka razy w tygodniu, jest jeszcze mniej (od 0,8% w parafiach podmiejskich do 2% w parafiach małych

---

¹⁴ Por. przypis 4.

miast). We wszystkich środowiskach parafialnych zdecydowaną większość stanowią katolicy przystępujący do komunii św. kilka razy w roku, a na drugim miejscu przystępujący tylko w okresie wielkanocnym. Dla tych parafian komunia św. jest nie wykorzystanym, aczkolwiek bardzo skutecznym środkiem w budowaniu wspólnoty parafialnej¹⁵

Badania ks. W Zdaniewicza wskazują na tendencję zwykłą w przyjmowaniu komunii św. przez wiernych w różnych diecezjach (porównywano lata 1980, 1984 i 1988). Badania te wskazują także na większe zróżnicowanie wskaźnikowe przystępowania do komunii św. w poszczególnych diecezjach niż uczęszczania na mszę św. niedzielą. Diecezje o najwyższym wskaźniku uczestnictwa we mszy św. niedzielnej (przemyska, tarnowska i krakowska) mają najniższe wskaźniki przystępowania do komunii św. Wynosiły one w roku 1988 dla diec. przemyskiej 10,2%, tarnowskiej 12,2% i krakowskiej 12,3%. Najwyższe wskaźniki *paschantes* osiągnęła diec. gorzowska (28,2%), katowicka (27,1%) i szczecińska (26,7%)¹⁶

4. WNIOSKI I POSTULATY PASTORALNE

Przeprowadzona refleksja upoważnia do sformułowania pewnych wniosków i postulatów pastoralnych.

a) Eucharystia stanowi szczyt i źródło życia Kościoła. Jej sprawowanie stanowi podstawę i centrum życia każdej wspólnoty parafialnej. Eucharystia, a zwłaszcza uczestnictwo w niedzielnej mszy św. powinno być wiodącym tematem formacji religijnej parafian.

b) Od Eucharystii trzeba zacząć wszelkie wychowanie do wspólnoty, bo Eucharystia jest źródłem jedności i zjednoczenia serc całej parafii.

c) Zgromadzenie eucharystyczne ma wymiar wspólnototwórczy i powinno zmierzać do pogłębienia życia wspólnotowego parafii. Czym chleb ziemski jest dla życia fizycznego, tym chleb eucharystyczny jest dla życia nadprzyrodzonego i wspólnotowego.

d) Między wspólnotą eucharystyczną i wspólnotą braterską zachodzi obustronne sprzężenie. Wspólnota eucharystyczna umacnia świadomość wspólnoty braterskiej, z kolei wspólnota braterska, w myśl zasady ewangelicznej o pojednaniu z bliźnim przed złożeniem daru ofiarnego (Mt 5, 23), pozwala ugruntować prawdziwą wspólnotę eucharystyczną.

---

¹⁵ K a m i ń s k i, jw. s. 226.

¹⁶ *Udział katolików we Mszy św. i Komunii św. W: Program duszpasterski na rok 1992/93.* Katowice 1992 s. 184-186.

e) Jednoczące działanie Eucharystii stawia uczestnikom mszy św. wymagania polegające na unikaniu wszelkiego partykularyzmu życiowego i podziału. To, co dokonuje się sakramentalnie w każdej wspólnocie ołtarza, musi ogarnąć codzienne życie każdego jej członka. Uczestnictwo w Eucharystii powinno znajdować odbicie w zgodzie, braterskiej jedności i wzajemnym udzielaniu sobie pomocy.

EDIFYING PAROCHIAL FELLOWSHIP THROUGH THE EUCHARIST

S u m m a r y

It is in fellowships that the Church is being edified. The parochial fellowship has the credit of a particular place. The source and climax of parochial life, the main core of its activity is the Eucharist. Thus it is from the latter that one should start any upbringing to fellowship. The Eucharist should become the leading subject-matter of parishioners' religious formation. There is a mutual feedback between the Eucharist and brotherly fellowship. The eucharistic fellowship solidifies the consciousness of brotherly fellowship; on the other hand the brotherly fellowship, in accord of the evangelic principle of reconciliation with one's neighbour before offering one's, allows to ground a genuine eucharistic fellowship. Participation in the Eucharist should be reflected in understanding, brotherly unity and mutual support.

Sociological research which has been led up to now points to the fact that Polish Catholics understand the truth that the Eucharist constitutes the centre of parochial life and of the religious life. Almost all Polish Catholics are convinced as to the need to participate in the Sunday Mass. A considerable rate of parishioners still say their individual prayer at the Mass instead of paying attention to this fellowship-created dimension of the Eucharistic Liturgy. Much has to be done about a frequent and systematic reception of the Communion by the participant at a Mass. These drawback should constitute a leading element of parishioners' religious formation.

Translated by Jan Kłos